

53
SÕNAJALAD

W. PROLETARLASE
LUULETUSED

MÖTTE KIRJASTUS
TALLINNAS

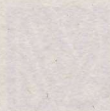
1910

H. 50 K.

S 7132

W. Proletarlane

Sonajalad

W. Proletarlane

Sõnajalad

1927

ENSV
Riiklik Avalik
Raamatukogu

haldus

Fr. R. Kreutzwaldi nim.
Eesti NSV Riiklik
Raamatukogu

R 1786

REB-910

Proletarlane

B. Ehrenpreis'i trükk
Tallinnas — 1910 —

Minu püüded.

Ei ma taba „äiu! äiu!“
laulda sulle, kodumaa,
millega sind aastafajad
kusjutati magama.

Mina taban äratada
unemaalt sind ülesse,
taban tagasi sind wõita
elawale elule.

Une wastu, mille kaijus
suikusid ja waremalt,
kutsun ma sind mõeka tõstma
julgelt, wõimsalt, wägewalt!

Purustame unekütkeid,
äwitame uduõõ!
Alles siis wõib wilja kanda
iga eduline töö.

Elu-warjud.

I.

Wildakile wajund tare,
katus mäda, aukline.
Tares istub õhtulauas
perekond nii waikjeste.

Isa, ema, neli wäikeft,
teeniw tüdruk, sulane.
Kõikidele maitseb hästi
leib ja silk, leem wefine.

Pereisa on nii waikne,
tõfine ja mõtetes :
näib, kui lasuks raske koorem
wanamehel südames.

Lõpetatud õhtueine,
labkub pere lauasta.
Ohates käest paneb ära
pereisa lujika.

„Mis sul on?“ talt küsib naine,
„miks ja mures seisad nii?“
„Mis mul on?“ Mees heidab käega.
„Parem ära küsigi!

Räisin mõislas herra jutul,
oma häda kaebamas,
et on wili äpardanud,
puudus tuppa tikkumas.

Palusin, et ta mu peale
wähekegi halastaks,
kõrget renti kehwal aastal
mõned rublad alandaks.

Herra naeris. „Tühi lori,
lontrused kõik olete!
Herra armust aga muidu
elada wist tahate?“

Et te, nagu näen, mul juba
elate liig priskeste,

olen pannud renti juurde
kümme rubla kõigile!

Dalujin weel. „Ah, ei taba?
Bea, siis wälja jalamaid.
Küllap juba mina leian
peremehi paremaid!“ . . .

Nõnda kurdab ahastades
waene rendiperemees.
Naine furnukahwatanult
seisab, ohkab, filmad wees . . .

II.

Maantee ääres, metsa sõrwal
seisab wilets ütike,
nagu selge prügihunik,
mutipeša sarnane.

Ütis istub woki taga
hallipeaga eideke,
laseb, nii kui jõud weel lubab,
wänta käia kiireste.

Siisgi tihti weerlew ratas
nagu mõttes seisma jääb.
Eide kiirelt töötaw aju
möödanikuft pilta näeb.

Nooril päiwil naiseks läinud
oli ta poolwägise,
teiste keelust hoolimata,
mõisa moonamehele.

Mees nii hea, nii karšk ja tubli,
truu ja ustaw naijele ;
mis seft lugu, kui ka oli
elukutse waewane.

Noorusaastad nagu unes
olid kiirelt kadunud ;
ainus puudus : lapsi polnud
elu neile kinkinud.

Aga pubas õnn ei asu
kusgi wenna — waluta :
wiimne juhtus, nagu pikne,
õnnelapsi tabama.

Ühel päewal murtud käega
tuli koju teumees ;

käe ta oli purustanud
auruweskil töötades . . .

Mis siis muud kui üeldi lahti
wigane mees sedamaid ;
ega mõis ju jõua toita
kõiki šanta, wiletsaid !

Sellest päewast on nad afund
šia šaunaütise.
Mees see kerjab, naine töötab
küla perenaistele.

Wiletsasti päewast päewa
on nad läbi ajand šiin,
kindlas usus, kannatuses,
ehk küll elu selge piin. —

Täna ootab eidekene
pikkifilmi wanameest,
mitu korda aknal käinud
on ta juba woki eest.

Wäljas winguw tormikisa,
mõllaw tuišk ja käre külm.
Eide šüda tardub põues :
taat on teel — ja näe, mis ilm !

Widewikul sõidab õue
naabri talu peremees;
reel tal lamab kõwer kogu . . .
Eit jäeb tummaks — t e m a m e e s !

Wõeras lausub: „Taewas kutsund
ära sinu wanameest;
leidšime ta linnast tulles
maantee äärest lume seešt!“ — —
— — — — — — — — — —

Nõnda oma elupäewad
pidi lõpetama šee,
kesše mõijal' ohwerdanud
noorufe ja terwiše. —

III.

Rüla künkal kiwišt hoone
šeišab uhke rüütlina,
üle lagund onnikeste
heidab pilgu pilkawa.

Seeštpoolt kostab kiša, kära,
toores wanne, needmine . . .

Siin on koht, kus robkeid ohwrid
Badusele tuuakse.

Rikas paneb oma rublad,
waene oma kopikad,
aga kõik nad ühtewiisi
ühte paika sulawad.

Rikkal wabest tühiasi
mõned rublad raisata,
aga waene — wiimne kopik
läheb tal wett wedama!

Kuid mis sellest? . . . Jook siin klaasis
naeratab nii mabedalt;
pealegi on elu raske,
rõhub kukalt walusalt . . .

Siin on neid, kel naised kodus
pifarfilmil ohkawad;
jahu, tangu poodist tooma
mehed wälja läksiwad.

Pühad läwel. Söögipoolist
mõndasugu waja weel;
olgu rikas, olgu waene —
pühad ikka kõikidel.

Aga näe: siin weereb praegu
wiimne kopik letile . . .
„Hõisja, poisid. Lööme kokku!
Kas me nannid oleme?!“

IV.

Külast väljas üksik maja
lõhkend kiwikorstnaga,
pisukene saunaburtfik,
paari suitsend aknaga.

Õues lumepallisaadu
mõllab sõjalises hoos;
siin on poisja, plikakeşi
suurel hulgal üheskoos.

See on küla koolimaja,
hariduseallikas,
see on paik, kus nooresoole
teadusidud tärkamas.

Üksel ilmub mehe nägu,
kahwatanud, haiglane.

„Lapsed, tupp!“ wäfind häälel
komandab ta jalgale.

Lapsekari tormab tupp
rüfeledes, wadinal.
Warsti algab rökkaw sumin
tuawalgel ämaral.

Tuba pisuke ja madal,
õhk kui keldris sügawas;
seinadel ei ainušt pilti,
ainušt kaarti rippumas.

Sein on wana, repetanud,
palgid niisked, rõõsised;
põrand naksub igal sammul,
lauad mädand, auklised.

Laste jauks wiis wäikešt lauda
wärisewa jalgega,
igal filmapilgul walmis
ülekaela kukkuma.

Iga lauda mahuks ritta
hädawaewalt neli last,
aga siin neid kiilutatud
wiis ja kuus on toredast'!

Ritfas tuake ije täidab
ülipalju nõudmisi:
lapsela on õpeklasfiks,
fiin ta sõõb ja — puhkabgi. —

Selles tillukefes urkas,
hingematwa õhu sees,
elu wastu kõwenema
waimlifelt piab wäike mees.

Rüllap ta fiit labkumifel
mõistab ikka mõndagi,
aga — terwis jäeb tal fiia
niiske feinte wabele . . .

I k e.

Kord kapitalist, mees jäme ja paks,
läks arstile kaebama häda:
„Päewpäewalt mu lugu lä'eb pahemaks,
ma olen kui muna, mis mäda.

Kõik keha on nagu täispubutud pall,
ja rinna all pistab ning rõhub.
Kui wiibin paar minutit uulitsal,
siis süda kui haamer sees lõhub.“

Arst waatas ta läbi kõik hoolega
ja koputas selga ning rinda;
siis tõsise näu pähe tegi ta
ja sõnus kliendile nõnda:

„Jah, tõbi on raske ja õlpsasti
ta võib ka elugi võtta,

kui meie temale aegjasti
ei mõjuwalt vastu tõtta.

Kuid praegu muud rohtu ei tea ma,
mis suudaks teid terweks teha:
teil waja on tublisti paastuda,
teil liikumist tarwitab keha.

Paar korda päewas leiba ja wett —
muud süia, ei juua te tohi,
ja sage jalutus, turnimised —
see on teie haiguse röhi!“

Mees tõutas kõik täita truuwiste,
mis õpetas temale tohter;
ja ofaks targa nõuandjale
sai taju würstlikult ohter.

* * *

Pool aastat hiljem nad juhtusid
üksteisega jälle kord kokku.
Arst kobe küsima: „Kuda nüüd
on terwifega teil lugu?“

„Pole kiita sugugi, halwemaks
lä'eb iga päewaga ikka.

Ma wananen, tõi lä'eb nooremaks —
wift jelles seisab kõik wiga!

Paar nädalat täitsin hoolsasti
ma teie ettekirjutusi,
ehk hirmus raske küll oli see,
weel raskem kui tõi ise.

Ja terwis paranes nähtawalt,
ehk nahksjeks küll jäin, nagu saabas.
Siis aga — kas teate — ootamatalt
üks hirmutaw mõte mind tabas:

ma õnnetu, kuda wõisin ma
niimoodi endaga teha,
et waewast ja koormast wabastada
ma püüdsin mu patust keha;

on Jumal mind tahtnud nubelda
ja maksta kätte mull' kurja,
siis pole mul õigust wäewallaga
Ta karistust ajada nurja.

Las ennem wai surm mind tabada,
las minna terwis mul rikke,
kui piaksin enesest wiskama
ma Jumalast määratud ikke.

Sead tegema hakkasin : töölistele
õige wähe püian palka nüüd anda,
et nendel ei tarwitseks kunagi
niifugust wiletsust kanda.“

Waga mees.

Baptisti papa jutustas,
et põrus talutuba:
ta ilma otša kuulutas,
mis liginewat juba.

Maad mööda käiwat mõiraja,
kel koletumad sarwed,
ta järel' jookswat hirmuga
šiin suured rahwaparwed.

Neid metsaline juhtiwat,
kel Walekristus nimeks:
see suuri asju tegewat,
et rahwss paneb imeks.

Rõikfugu imemašinat
ja teised hullud wärgid

ſeft tigeđaſt kõik olewat
ja wiimſe aja märkeid.

Kõik nüüdsed kirjad, raamatud —
need olla kurja wõrgud :
neis ſaada Loojat pilgatud
ja naerdud taewaſt, põrgut.

Siis edaſi ta pajatas
weel kohtupäewahirmuſt,
ja ilmalapſi ſajatas,
kes lahkund Talle armuſt.

Ta kujutas, kuis wagaſid
rõem ootwat taewajaalis ;
ſeal kõrwal hirmsaid piltiſid
ta põrguſt ette maalis.

See mõjus. Polnud kuulda muud,
kui hulguw nutukaja . . .
Näis nii, kui oleks tekkinud
ſiin järsku — hullumaja.

Sai lõpetanud waga mees
ja ſammus pilguks õue,
ſiis eided, taadid ohates
käed libiſtaſid põue,

ja oma higikopikad
nad usus ohwriks töiwad ;
ka lesenaiste weeringad
end aralt hulka löiwad . . .

Et aeg ju oli biline,
jiis pererahwas palus,
et waga mees öömajale
jäeks nende kehwas talus.

Taat wöttis wastu labkuse,
weel pika palwe luges ;
jiis kambris, pehme woodisse,
ta teki alla puges.

* * *

Kui teisel päewal koidikus
eit unekaijust ärkas,
jiis oli fuur ta imestus,
kui tühja woodit märkas.

Taat oli öösel salaja
ju talust plehku pannud . . .
Kas ingel nägematalt ta
jiit oli ära kannud ?

Wist mõistatuseks kõigile
see lugu jäenud oleks,
kui peremehel äkisti
üks mõte tulnud poleks.

Neil seisis kambris riidekapp,
ja selles oli peidus
kõik rahatagawara napp,
mis kehwal mehel leidus.

Ta awas kapi rutuga
ja — langes murtult maha:
läind ühes waga mehega
ka oli tema raha!

Põrgu saatatus.

Duutusin kord kuradiga
kokku suure metsa teel.
Tubli pois, ei ole wiga:
lahke meel ja lõbus keel.

Ainult väga lahjenenud
näis ta wennas, õnnetu:
silmad auku taganenud,
keha paljas nahk ja luu.

„Kuis nüüd põrgus elatakse?“
pärijin talt jutu sees.

„Kas seal ikka keedetakse
inimesi kateldes?“

Kurwalt kõrwad longu laji
sarwiline mehike,

nagu misgi raske aji
torkas talle mõttesse.

Alles siis, kui küsimise
panin ette uueste,
andis mulle pikkamafi
wanapagan vastuse:

„See on lori, šeda pole
põrgus ette tulnudgi;
šeal ei ole poolt nii kole,
kui šiin ilmas — uskuge!

Raua aega meil šeal oli
põli päris kullane;
kõigil oli waba woli —
tegime mis tahtjime.

Ra kõik ilma elanikud,
keda šinna šaadeti,
olid wäga õnnelikud,
šest neil oli elu prii.

Sellest a'ast ei aga enam
tea ma põrgust midagi,
kui šee eluafje kenam
rööwiteel meilt riijuti.“

„Küda?“ imeslasi mina,
uudishimu ärkas sees,
„kas siis pole enam jina
põrguriigi peremees?“

„Dole ammu! Mõõda tõtsid
õnnepäewad kullased.
Teie herrad minult wõtsid
peremehe-õigused!

Siis, kui neile anti luba
allailma kolida,
märkasime kohe juba,
et head nahka neist ei saa.

Laiskust oli täis neil keha,
wedelesid päewad, ööd
ega raiped wiitsind teha
misgijugust põrgu tööd.

Kõik, mis meie wirgad waimud
korjasiwad waewaga,
aitasiwad uued kaimud
nahka panna hooleta.

Wiimaks tüdijime ära
laisku wendi nuumamast.

Küll siis tõstivad nad kära,
sõimavad koledast!

Kohe hakkas nende liigis
walminema salanõu,
kudawiisi põrguriigis
saaksid kätte ülijõu.

Ja et ma ei märgand wahti
panna põrgu uksele,
sisse tuua salamahhi
said nad sõjariistasi.

Warsti tuli wõitlus kole,
hirmsam kõigist taplustest,
mille sarnast põrgus pole
nähtud ilma algusest.

Nendel kuulipritsid, püsid —
meil ei sarnast midagi,
ainult lihtsad wibupüsid,
misga jabil käisime.

Siisgi wapralt wõitlesime,
furnuid oli loogus maas;
palju wendi kautasime
tapeluses ägedas.

Lõpuks aga alla anda
tuli meile ikkagi . . .
Küll meil oli walus kanda
šeda häbi — mõtelge!

Kõik, kes šarwiliste hulgašt
elusše ja terweks jäid,
wõitjašt parunitšalgašt
p ä r i s o r j a k s tehtud šaid.

Mina ükši petšin šilma
waenlastel ja plehku šain,
ja nüüd hulgun mööda ilma,
nagu wennatapja Kain!

Nii on lugu!“ ohkas kurwalt
endne põrgu peremees,
ja šiiš lahkus ta mu kõrwalt,
kadus pakšu metša šees.

Lugu „mäslajast“.

Raupmees Terawnina oli
tõsi - wenemees,
ehk küll sündind Eesti talu
suitsutare fees.

Ei ta jallind filmaotjas
„politiklasi“
ega tahtnud wabadustest
kuulda midagi.

Mustajaja püüdeid tuetas
südidusega,
wana korra kasuks wõitles
teu ja sõnaga.

Ja et wõita loorberiji
päbe endale,

jalanuuskuriks ta hakkas
wõimumeestele.

Hiljuti siin pelgu läinud
oli kesgi mees,
keda süüdistati suurtes
kuritegudes.

Olla teine juhatanud
rahwa mitinguid,
äratanud, wirgutanud
unes suikunuid.

Raua nuusiti ta jälgi
suure hoolega,
aga nuuskimised jäiwad
tagojärjeta.

Terawnina ülesandeks
tegi endale
pelguläinud tähtsat lindu
tuua walgele.

Ja ta pani tööle oma
nina terawa:
piilus, luuras, tubnis, nuuskis
hoole, murega.

Paraku näis tühja läinud
kõik ta waew ja hool:
„mäsfajast“ ei olnud jälge
leida kusgi pool.

Juba rahwas nuuskimises
teda kahtlustas . . .
Aji tõutas halwaks minna:
boikott ähwardas!

„Wõtaks tont neid mäsfumehi“,
kirus mehike,
„nende pärast kas wai jure
nälga wiimati!“

Ühel päewal ilmus poodi
wana talumees
šamašt külašt, kusja elas
kadund „mäsfumees“.

Peale muude tarwiduste
kõige lõpuks šee
mõne kopika eest šaia
kõiis endale.

„Waata“, naeris Terawnina,
„kus mul maiasmokk!“

Lapsi linul ju ei ole,
wanapoijijokk!

„Eksid, wennas: ma wiin saiad
Mulgu Mihklile.“

(Nõnda peituläinud mehe
nimi oligi.)

„On siis Mihkel koju tulnud?“
küfis erutult
Terawnina külamehelt
ettewaatlilikult.

„Wai ei teagi? Waata imet!
Kodus ju teist kuud“,
šõneleb mees hooletumalt
ja teeb minekut.

Oli mees wast mõned sammud
jõudnud eemale,
saatis Terawnina teate
štrašnikkudele . . .

Waikses unerabus pubkas
Mulgu õuewaht,

kui seal ootamatalt algas
inimesejabt.

Talukoone püsimeestest
sisse piirati,
ja siis wanal tutwal wiisil
tööle asuti.

Abi, korsten, kirstud, kapid,
lauasabtlidgi
majas kõige hooljamini
läbi otjiti.

Aga Jarwik wõtaks lugu —
jälle asjata
olid korrakaitsjed pidand
waewa nägema.

Tusatus poe juurde
pöörjäd otjijäd,
kaupmeest waletate pärast
haugutafiwad.

Ehmatanud Terawnina
strafbnikkudele
seletas, kuis asjalugu
olnud õieti.

Tehti otjus: wiibimatalt
minna tagasi,
külameest, kes asjast teadnud,
wõtta käsile.

Mitte wähe imestanud
polnud külamees,
kui ta hiliseid ööwõeraid
nägi oma ees.

„Mis? Teil Mulgu Mihklit waja?
Mulgul käisite?“
„Käisime küll.“ „Ja ei leidnud?
Weider lugu see!

Õhtul weel, kui nendel käisin,
Oli kodus ta.
Kuhu ometi ta sõge
wõis nüüd kaduda?“

Ruttu mõned hilbud selga
tõmbas külamees,
ja teejubina siis sammus
strafbnikkude ees.

Mulgu aknast tulewalgus
nõrgalt wilgatas.

Mindi sisse. Teejuht kobe
kärmelt pajatas:

„Ennäe, mehed: seal ta praegu
magab mureta!“

Ise lapse hälli peale
näitab näpuga . . .

Korralaitsjad soolasaambaiks
kiwinešivad ;
minut hiljem uksest välja
kobišivad nad . . .

* * *

Arwan väikest seletust siin
waja olema,
muidu lugu lugejale
arušamata.

Warsti peale „mäsšumehe“
pelguminekut
oli selle naise juurde
üürnik kolinud.

Sellel oli poisikene,
keda samati,
nagu pelguläinud meestgi,
Mihkliks kutsuti.

Rikas mees ja waene Laatsarus.

Seal rikas mees pidustab losfis . . .
Bulc wõeraid ta ümber on koos:
nad priiskawad, sööwad ja joowad
ja tantsiwad mefikus hoos.

Ja Laatsarus rikka mehe wäljal,
kui wande= ja needmisemärk,
end tööga nii rängasti tapab,
et higiga wahutab järk.

Pea õõgub tal otjas kui tules
ja hirmsasti walutab küür,
seft päike on kõrwetaw palaw
ja rukis nii tibe kui müür.

Tal naine on suuremas haige,
hulk lapsi . . . tõest' wilets ta järg.
Nälg waritseb uksest ja aknast,
ehk töötab mees küll nagu härg.

Ja wäsinult wabib ta üles,
kas Abramit silmaks ta ju,
kes kannaks ta ära siit ilmast,
kus elu nii õnnetu

Orja laul.

Ori ma olen ja orjaks ma jäen,
kuni ma elan ja hauasje läen.
Orjufes ema mind ilmale kandis,
orja oša karm šaatus mulle andis;
orjus mind ootab, ükskõik, kuhu läen.
Ori ma olen ja orjaks ma jäen!

Wäiksena juba, kui jalg weidi kandis,
iša mind mõiša šiakarjaseks andis.
Tihti šeal šõimati läbi mu keha,
tihti šain kepiga tutwustgi teha.
Mõtlesin: kuhu ma ikkagi läen?
Ori ma olen ja orjaks ma jäen!

Pärašt, kui meheks ma širgufin juba,
anti mull' korteriks moonaka tuba.
Suwel šeal wihtmaga uputus kange,

talwel kõik nurgad täis härma ja hange.
Aga kus minake paremat näen?
Ori ma olen ja orjaks ma jäen!

Bommiku koidikust kuni öö ligi
pijarda mõisniku põllule higi,
kumarda saksa, kui piirita võimu,
kannata sundjate toorust ja sõimu.
Ometi — kuhu ma hingega läen?
Ori ma olen ja orjaks ma jäen!

Olgu, et orjan ma suwed kui talwed,
tühjad on siisgi mu kotid ja salwed,
pere on rohke ja alati mure,
et aga lapsuksed nälga ei sure.
Puudust ja häda nii tihtigi näen —
ori ma olen ja orjaks ma jäen!

Rüü on see orjade elu siin kibe,
tee on nii kiwine, konarlik, libe,
kunagi pole sul wabamat tundi,
järjest kõrw kuulma piab wastikut fundi.
Waewalt wõin loota, et paremat näen —
ori ma olen ja selleks ka jäen!

Minu lapsepõli.

Paljud ülistavad
lapsepõlwe nii,
tema mälestusi
tõstwad taewani.

Minu lapsepõli
oopis teifiti —
äratab mu rinnas
õudseid tundmusi.

Õella ema armu
pole maitnud ma:
teda kautasin ma
tillukesena.

Kurnaw töö ta hauda
enneaegu wiis . . .
Rasked ajad mulle
algasiwad siis.

Tige wõerasema
ilmaarmuta
jagas hoopä selga,
piinas näljaga.

Warsti anti kodust
wõera juurde mind,
kus ma leinasin kui
pesast labkund lind.

Pisarad ja ohked,
kannatus ja piin
oliwad mu osa
alatasta siin.

Tühi kõht ja taplus,
ülearu sund;
magada ei lastud
kunagi täis und.

Teiste laste pilge
kodus, karjateel

tegi minu elu
sapisemaks weel.

Laulgu teised kiitust
lapsepõlwele,
minus äratab ta
õudse tundmuse!

Talumehe häda.

Raha, raha! anna raha!
seda kiisa igal pool,
pööra sammud kuhu tahad —
päris häda sellel lool!

Juhtub nägema sind herra,
kobe kärgib kurjaste:
„Jüri, lontrus, rent sul võlgu,
millal ära maksuma jee?“

Lähed mööda wallamajast,
jälle süda wabiseb:
maksud võlgu — kes teab, kunas
haamrimees ju ligineb!

Isegi, kui pühakotta
astud sisse palwele,

kuuled: šiingi wastik mammon
šaanud šõnaõigufe . . .

Rahanorimifekifašt
kõrwad aina huugawad ;
jumal teab, kui kauaks nõnda
nad weel šõna kuulewad !

Šui ka wilets põllunäru
rublatükka kaswataks,
kabtlane, kas jellešt weelgi
kõiki poole ulataks !

Mäls.

(Üpris wäga kole ja kohutaw lugu, mis kodumaal
enne 15. sept. 1908. on sündinud.)

Näljakäpakülas oli
nagu taudiks saanud see :
werejanulisi kirpa
figines seal rohkeste.

Mitte ühtgi ööd ei saanud
magada neist raibetest :
pöörle woodis nagu tules,
uni putkab filmadest.

See a'as maksa üle kopsu
wiimaks külaeitedel,
nü et werist kättemaksmist
wandusiwad waenlastel'.

Igal õhtul peerupaistel
löödi wapralt labinguid.

Waestest waenlastest jäi maha
lugemata langenuid.

Rogemata juhtus lugu
šakste kõrwu puutuma
Näljakäpa lahingutest
„mustasajalastega“.

Kohe kõlas hädapašun
läbi Sakša lehtede:
šeal ja šeal maanurgas olla
lahti mäšs ja tapmine!

Rahwas olla wastu hakand
šeadufe ja korrale:
kuritööd ning rööwimised
tulla ette järjeste. —

Küll siis Näljakäpa rahwas
hirmul oli igapäe' —
kardeti: ei enam lõppu
šõjaseadufele näe!

.

O jerum!

Rumal soov.

Ei nüüd palju teiji ihkeid
kuule talumehe suust,
muud kui seda ühte soovi:
antagu tal wabadust!

Sõber, kuda wõid sa olla
nõnda lapsik ometi,
et seesugust tühja kanni
igatsed nii endale?

Ütle: kui ta sulle kätte
tänapäew piaks antama —
mida hakkaksid sa peale
selle wabadusega?

On ta hobuseks, et kõlbab
adra ette rakenda'?

On ta lehmaks, et ta lüpsab,
härjaks, et wõid tappa ta?

Kas ta sünnib suhu pista,
patta panna tulele?
Katab ta su naist ja lapsi,
kui need paljad, halasti?

Wõib ta ulualust anda
sulle kurja ilma eest,
kui sind mõisaherra heldus
välja mõistab maja seest?

Nii kuis näed: ei misgi tulu
tunne sinufugune
sellest ülistatud asjast,
mille järel' ihkad nii.

Wabadus on nende asi,
kelle muudgi õigused:
nende tarwis Jumal loonud
maiusasjad sarnased.

Nemad, kellel' looja annud
üpris targa mõistuse,
mõistwad säherduji asju
tarwitada targaste.

Meie, rumalad, ei oska
ümber käia nendega,
sellepärast tuletikka
lastele ei usta ka!

Meie õnn on: nende põlde
palebigis harida;
ainult sellel teel me võime
hingeõndsust pärida . . .

Õnnelik „õnnetu“.

Ta oli rikas, siis tahtis ta
ka elada elumehena.

Ta tormas lõbudemeresse
ja uputas ennast seal kaelani.

Oh häda: see karikas tühjendud!
Ei leia ta enam midagi uut.

Kõik lõbud läind wanaks ja läilaks ju —
ta on nii lõpmata õnnetu! . .

Eesti keele tähtsus.

Mitmel Eesti „suguwennal“
tundub häbiks emakeel;
paljud jätwad oopis maha
Eesti keele ajateel.

Sakjad aga asja peale
waatwad teise pilguga:
Eesti keelt on bakand nemad
ülitähtsaks pidama.

Juba nende häälekandjad
Eesti keeles ilmuwad.

— Kes ei tunneks sakste lehti
„Noorust“, „Waadet“, „Ifamaad“?

Huwituslega me jäeme
jeda aega ootama,
millal hakkab „Düna=Zeitung“
Eesti keeles ilmuma.

Meie aja wariserid.

Need nurjatunud kiitlewad :
neil olla usk ja Jumal ;
ja siiski seda kooriwad,
kes jõuetu ning rumal.
Ei tööga endid waewa nad,
head põlwe siiski maitsewad
siin waeje rahwa kulul.

Nad jutlustawad kitjast teest,
kuid käiwad laia rada ;
nad teewad sõnu kõlblusejt,
kuid endil pole seda,
waid warjatult ja katte all
nad lõbuduste allikal
end tihti joo wastawad.

Nad loowad „taewapasunaid“
ja muud seesugust prahti.
Ja küllalt leidub rumalaid,
kel helded käed on lahti,
kes nende lesti ostawad
ja kokku kandwad tuhandad
ja täitwad meeste taskuid.

„Tõe“-kuulutajatele.

„Armas wend ja armas õde,
küürutage, roomake!“
Umbes sellesarnast „tõde“
jutlustate rahwale.

Ei me sarnast „tõde“ taba —
hapuks, läilaks läinud see,
sest see „tõde“ salgab maha
inimese wäärtuse.

Orjameelselt küürutada,
ükstapubas kelle ees, —
sellega ei walmis saada
suuda enam igamees.

Inimene pole mitte
mõni koerakutsikas:

tema mõistus — meel ja mõte —
seisab astme kõrgemas.

Mõistus — see piab wabanema
orjaaja kütketest,
wana ilm piab taganema
uue, wõimukama eest!

Elu wabastawat tõde
kuulutage ilmale,
siis teil' iga „wend“ ja „õde“
tuleb wastu lahkeste!

„Mustade“ laul.

See kallis orjaõpetus,
mil põhja pani tagurlus,
et rahvast hoida waule —
see suurest hulgast põlg'takse.
Ju see on wiimse päewa täht.

Ei põrgutulest hoolita,
ei sarwilisi kardeta,
waid meeljus tulipunane
nüüd wõtab wõimust wägise.
Ju see on wiimse päewa täht.

Ei taba enam tööline
siin olla sunnitööline,
kes perpetuum mobile'na
ööd, päewad liiguks wabeta.
Ju see on wiimse päewa täht.

Nad nõudwad puhkust — kuulake! —
ja palka mis töö kohane.
Kas sõgedamaid soowiji
weel mõtelda wõib kunagi?!
Ju see on wiimse päewa täht.

Nad laitwad eraomandust,
mis tekitanud wõimalust,
et targemad ja kawalad
šiin kehwat hulka kurnawad,
Ju see on wiimse päewa täht.

Ei elusõnast hooli nad,
waid teadust taga nõuawad :
see on see ufs, mis järjesti
sööb kodanluse juuresi.
Ju see on wiimse päewa täht.

Nad seltsid endil' suetawad,
kust waimuwalgust otsiwad,
justnagu kõrtsist, kirikust
ei leiaks küllalt walgustust.
Ju see on wiimse päewa täht.

Siin karskus maal ja linnas ka
maad wõtab ülbe wõimuga :
nad kõrtsid kinni suluwad,

ja — meie kukrud kuiwawad.
Ju see on wiimse päewa täht.

Weel külg, kust häda läheneb:
maal laste robkus wäbeneb.
Eks ole selge tõendus see,
et kõlblus läinud liiale?
Ju see on wiimse päewa täht.

Ra meeletus rahwa seas
on hobutawalt kaswamas:
ei leia enam teenriid,
kes nuuskuriteks kakkaksid.
Ju see on wiimse päewa täht.

Me kõrgeid autor'teetiisi,
mis pühaks peetud senini,
ei paljud enam kumarda
siin ebajumalatena.
Ju see on wiimse päewa täht.

Ja koolides — oh jõledust! —
seal antak' waimuharidust.
Kas selleks waja oligi
neid rumala maarahwale?!
Ju see on wiimse päewa täht.

Oh päike, miks weel tabad sa
neid nurjatumaid walgusta' ?
Miks mustaks sa ei wihasta
ja hulu ühes meiega ?
Ju see on wiimse päewa täht.

Oh wälk ja pikne, purusta
see rahwafugu armuta,
kes kangekaelne, nii kui fikik,
ja ülearu kõlbulik!
Ju see on wiimse päewa tât.

Appi!

Appi, appi! Ilm on bukas,
põrguriik on wõimuses,
kurat kekšib inimestel
püstijalu südames.

Rahwahulgad pöörwad selja
külmalt pühakojale,
ähwardawad kas wai jätta
leiwašt ilma sedasi.

Kuulge, mis nad häbematad
wälja kõik ei mõtle nüüd,
ütlewad: meil endil olla
felles nähtawuses süüd!

Meie hoidwat wišalt kinni
orjaaja waadetešt,

waatwat rahwa peale alla
herralikust kõrgusest.

Ja siis meeletumad nõuded
meile ette pandakse:
meitel tulla ligineda
robkem oma karjale!

Kuhu jäeb siis sedawiiji
wana mõistlik ilmakord:
et on herrad ja on orjad,
nagu Jumal seadnud kord.

Taewas tule ise appi
weewlifaju, tulega,
äwita kõik nurjatunud
Soodoma, Komorrana!

Õela kiufatus.

Kuradid
wagafid
püüdwad ekhitada,
patu sise taata . . .

Mõiraw lõukoer ümber käib,
otjib, keda neelda ;
luurab siin ja luurab seal —
kes wõib teda keelda ?
Ifegi
karjase
südamesse tikub,
selle ära rikub.

Eks té näe, kuis lugu läks
waga Warefega,
mehega, kes ifandat
orjas truudusega ?

Korraga
saadan ta
wagaduse raiskas,
patumülka paiskas.

Õela äsjitusel mees
šõimas Wene „matši“,
ja mis kõige hullem veel
kohus afus platši!
Silmapilk —
oh ša šilk —
wõib šind rumal wiha
ilma naeruks teha!

Nii šee lugu ikka on
kõigi wagadega:
waim neil walmis oleks küll,
liha nõder aga!
Sõnades
waga mees,
aga teud — oh häda! —
täis on patumäda.

Õndsad on . . .

Õndsad on kõik waimust waesed,
kellel pole midagi,
kes siin siiski suured kuhjad
loowad rikkust — teistele!

Õndsad on kõik rahunõudjad,
kes ei soowi midagi,
sest et neil on niigi küllalt
kõiki eluheadusi!

Õndsad on kõik „armulised“,
kesse suurest heldusest
laskwad oma pükja pait'a
halba talumatjikest!

Õndsad on kõik wagad nutjad,
kelle silmist woolawad

rahwa wiletsuse peale
krokodillipisarad.

Õndsad on, kes tött ja õigust
wisalt maha salgawad,
sest et selle „waewa“ tajuks
suure palga saawad nad!

Kirjatuum.

„Armsad hinged, ärge püüdke
tühja ilmlift mammonat:
endid kuradile müüte,
teenides kaht isandat!

Nõudke taga taewa wara,
elumanna lõpmata,
mida koi ei rooste riku
ega wargad kätte saa!“

Nõnda hüüdis kirikherra
kantslift kogudusele;
toon, mis põrutaw kui äike,
lõikas kuuljail üdini.

Mulle weidi wõeras kõlas
jutlustaja loogika:

teadfin ma ju teda ennast
„mammona“ sees ujuma.

Teadfin, kuda moonakuhjad
kirikherral' kantud said,
kuida talle ümber aasta
woolas kokku tubandaid.

Pikkamiji sain ma kätte
kirjatuuma ometi:
meid teeb õndsaks taewamanna,
mammon — kirikherraji . . .

Unenägu.

Ma nägin unes mustasada,
hulk pimedusewaimusid:
neil rippus tulel hiiglapada,
kus nõiarohtu segasid.

Seal mõned nendest wõisid sarwed
ja puhusiwad lõikawalt.
Siis tulid kokku rahwaparwed,
kes nārus käisid wiletšalt.

Kui bullumeelne tormas ligi
šee nālgiw kari pajale.
Sealt wõeti keedist, mis kui pigi,
ja anti juua nendele.

Ja korraga seal sündis ime:
jook pani kõik kunštunesse;

kes maitſes, oli kurt ja pime,
ja kautas iga tundmise.

Ei märgand nad, kuis pahad waimud
neid piinasid ja waewasid,
kuis iſeoma nimekaimud
neil nahka ſeljaſt nülgiſid.

Ei ühtgi ohket, walukisa
ei kuulnud piinatute ſuust,
waid kiideti weel taewaiſa,
ta põhjatumat halastuſt.

Ja ikka rohkem kogus ligi
neid õnnetumaid pajale . . .
Mu keha kattis hirmuhigi,
kui ärkasin ma ülesſe.

Näpunäide.

Et kurat ühe peaga
ja kahe sarwega,
ei suuda kurja rahwast
teps enam taltsut'a.
Seepärast tarwis luua
tont feitsmepealine,
ja iga pähe panna
tall' tosin sarweji.
Siis wabest wäriwema
lööb hukkaläinud ilm,
ja üles poole lootes
neil jälle pöörab film.

Märgufõna surmale.

„Surm, kus nüüd sinu oda sai,
kus põrgu wõim ja woli?“

Nii laulsid need, kel enne sind
nii väga tarwis oli.

Ja kurwalt pea ja longu löid :
tööd oli tõesti wähe ;
waft arwa mõnel' ohwile
said anda wopju pähe.

Kui töötas inkwiſiſion,
kui loifsid tuleriidad, —
neid aegu ſina wististi
küll mälestad ja kiidad.
Siis ülirohke oli ſaak,
ſul oda tilkus werest,
ja hädakisa, needmine
pea koſſid igast pereſt.

Nüüd jälle on su oda töös,
ja põrguõimud lahti:
hulk kuradiji päewad, ööd
maailmas piawad jahti;
jõus jälle inkwiitfion,
nii armuta, nii walju —
ja wõidurõemul õiskad sa,
sest tööd sul palju, palju!

Mil lõpeb sinu rööwiõit,
mil nüriks läeb su oda?
Mil wabalt jälle hingab ilm,
ja möödas oht ning häda?
Mil lõpeb kõik — ei karwapeal
me juuda ette näha,
kuid kindel on, et sinule
jäeb pidupäiwi wähe!

Sata morgana . . .

Läbi ofatuma kõrbe
liigub karawan:
kauge Meka linna jõuda
reilijate plaan.

Tülpinult ja tüdinenult
mindakj' edasi;
palawus ja janu waewab
kõiki hirmsasti.

Rärjitumas igatsufes
loom kui inime'
ootwad, mil oaas kord kerkiks
filmapiirile.

Korraga käib rõõmuhüie
reisijate suust:
kaugel näha tükikene
haljast palistust.

Warsti paistawad ju palmid
filma selgesti.
Oh, kui mõnus oleks heita
nende wilusse!

Wiimast jõudu kokku wõttes
tõtatakse nüüd;
rutem puhkusele jõuda
igamehe püüd.

Kuid oh häda! järsku kaub
nõidlik kujutus,
pole näha muud kui ainult
kõrbe otsatus!..

Reisijate meeleolu
raske kirjeld'a —
kõigil selge, et neid petnud
S a t a m o r g a n a!

* * *

Tabtmata fiin küjimine
kerkib keelele:
kas ei ole sama jaatus
tuttaw meilegi?

Kas naera lõhki ! . .

Küll weider on, kui vaatame
me weidi laia ilma :
šeal imeasju robkesti,
mis erutawad silma.
See „kord“, mis praegu olemas,
on otšani nii naljakas,
kas naera end wai lõhki !

Seal näeme kitses t = kärneri,
kes harib lilleaeda :
ta „töötab“ nõnda wirgasti,
et huwitaw on kaeda . . .
Ja lilled ? Ärge üelgegi :
need — „edenewad“ jõudfasti . . .
Kas naera end wai lõhki !

Õ u n t kõnnib lambakarja ees,
kui kunagi truu karjus . . .

Kas aga aimab peremees,
mis sünnib põefa warjus?
Kust wõib ta seda aimata,
kui lamba=keel tal tundmata . . .
Kas naera end wai lõhki!

Ka me s i k ä p a = herralgi
ei ole wāga wiga,
ta rahul olla täiesti
wõib oma ametiga.
Mis muud wõiks soowi olla tal:
meepotid ta kontrolli all . . .
Kas naera end wai lõhki!

Ja õiguse waekausi ees
me näeme seiswat a h w i :
näul mõtterikkal kaalub mees
seal süüdlastele trahwi.
Et amet mehe kohane,
see on wift selge kõigile . . .
Kas naera end wai lõhki!

Sokk kappawabt, ja rebane
end seab meraliandjaks.
Kuid eesfel ükji, waeseke,
on jäetud koormakandjaks:
ta orjab kas wai hinge seeft,

Jaab piitja palgaks selle eest . . .
Kas naera end wai lõhki!

Nii on kõik „korras“ kenasti,
meil' tõendatakse jeda;
just nõndawiiši jõudsasti
ilm wõida edeneda . . .
Kuid mulle — oh ma patune! —
naer tükib peale wägise,
kas naera end wai lõhki! . .

Kilpla kangelased.

Eesti-Eesti Kilpla vägi —
waat, kus wahwad poisid on,
waat, kus leidub kangelasi,
geeniusti leegion!
Mis nad kõik ei tee ja ole —
surelik, ent imesta!
Ainult karw neil weidi tume . . .
kuid -- mis sellest rääkida!

Kilpla mehed „teewad“ karskust
suure suuga, sulega,
wemmeldawad joomawendi
„ülemaalse“ koodiga.
Ise aga samal ajal
wiinategijatega
Eesti-Eesti sõbrust joowad . . .
kuid — mis sellest rääkida!

Kilpla mehed kirjutavad
lehte talurahwale,
selgest, puhtast armastusest
wiimse wastu muidugi.
Kurjad keeled teadwad aga
salakesi sõnuda:
leht neil olla lüpsilehmaks ...
kuid — mis sellest rääkida!

Kilpla mehed uue „Linda“
loowad Eesti elule,
kes piab tooma mererüpeft
warandusef walgele.
Rannamehed aga kurtwad:
„Wees weel lasti elada,
nüüd nad sellegi meilt wõtwad“ ...
kuid — mis sellest rääkida!

Kilpla „ilmatargad“ leidwad,
et liig kitsas Eestimaa:
waja nõiakunsti abil
feda weidi wenit'a,
et saaks popsidele ruumi,
muidu pistwad punuma,
ja — kust siis weel orje wõtta ...
kuid — mis sellest rääkida!

Kilpla leeris elutsewad
suremata kunstnikud,
kelle suurusst kuulutawad
„Tuulte pöörises“ ja muud.
Kahju ainult, rumal „masse“
neid ei oska hinnata,
ainult „Suometar“ ja sakjad . . .
kuid — mis sellest rääkida!

Palju, palju suuri asju
Kilpla leeris sünnib weel,
mida kirjeldades wäsiks
minu nõdra sulg ja keel.
Sellepärast sedapuhku
wõib see lugu lõppeda.
Jatkub elu, eks siis jälle
teinekord wõi jatkata.

Kodanlase hümnus.

(Wiifil: Mu isamaa armas . . .)

Oh kapitalismus,
sind kumardan ma,
:: su jumalikku suurust
ma kiidan lauluga ! ::

Ei puudus, ei häda
mind tabada ei saa,
:: kui sinu pehme süle
mind warjab armuga. ::

Mul hõbedat, kulda
task täis kubjani —
:: mis läheb korda mulle,
et nälgib tööline ? ::

Oh õitse weel kaua,
sa, suur kapital,
:,: sa üksikute rikkus
ja waimuwara salw! :,:

Su poole ma hoian,
sull' truuiks ma jäen,
:,: niikaua kuni ükskord
su — õnnist otja näen! :,:

Nad räägiwad rahust . . .

Nad räägiwad rahust, kuid seda
ei leia kusagil film,
sest elu eest wäsimatalt
on wõitlemas terwe ilm.

Oh ärge sonige rahust —
see uni wana ja libt!
Meid waimustab wõitlus, sest selles
on elu mõte ning siht.

Meid waimustab wõitlus, sest uueks
kõik kõdunewa ta loob
ja tardund üksluisusesse
uut wärskust, waheldust toob.

Ja kõrgete aadete tiiwul
me tõttame edasi,
ses teadmises, et meie päralt
on tulewik kindlasti!

Nende soow.

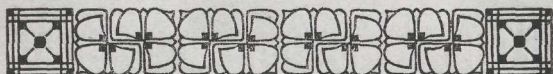
„Cesti! Cesti! Cesti! Cesti!“
ühed õiskawad.

„Rahwa kasu! Rahwa kasu!“
teised karjuwad.

Südames neil aga kõigil
jala soowike.

„Oh, et rohkem kulda kukuks
minu kukrusje!“

Meie aja kõlblus ehk kahesugune mõet.

Kui perenaisel' Tiule
kurg toona tuli wõerfile,
kuis eided siis aukartuses
üksteisel' rääk'jid sojistes:
„Seal Jumal jälle heldeste
on kinkind noore wõjuk'se!“

Kui aga tüdruk Wiit ka
see saatus juhtus tabama,
siis krimpjutati näguji
ja põlastades sõnuti:
„Wai litfiks läks ja wärdja tõi,
oh, mis see kurat kõik ei wõi!“

Nemad ongi . . .

Meil räägitakf', et kuradit
ei olla sugugi,
et rahwas muinasjuttusid
tõeks pidand tänini.

Kuis wõin ma seda uskuda,
kui oma silmaga
ma kuradişi bulgana
näen ümber kolama.

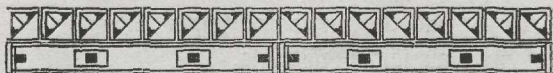
Nad abnelt wälja imewad
kõik rahwa üdi, werd,
nad wiletsufi suetawad
ja pişaratemerd.

Nad maitswad aina päiwi häid —
las teised orjata;

nad on kui looma seljas täid,
nii jälgid, täitmata.

Kes nülib, nõõrib orjasiid,
et ise priifata —
kas hirmsamat veel kuradit
wõib olla, küsin ma?

Ilmade effekuulutaja.

Satiromeetri järele.

J a a n u a r.

Tuisutaati tormieite
armastavad kakelda.
„Suslal“ waefel tuleb tihti
lumehanges puhata.

W e e b r u a r.

Kiigiduumas sõimufadu
mustad mehed jatkawad.
Eduerakonna udu
matab pakjult Eestimaad.

M ä r t s.

Daastukuu saab, nii kui ikka,
märjarikas olema:

„paastujate“ piisaratest
ujub terve Wenemaa.

Aprill.

Palawus on haruldane
felle kuu keskpäewades:
moonamehed palja peaga
põlwitawad herra ees.

M a i.

Ilm on rooja. Linnasaksad
sõitwad „rohelišesse“:
seal ja teal wõib näha ikka
punetawaid „nuppusi“.

J u u n i.

Põudne. Koit ja ehapiiga
kaelustawad terwed ööd.
Mõisa teumees rubib teha
kahelkateist tundi tööd.

J u u l i.

Lund ja rahet... ehk siis wahest
parasiidid*) hirmuwad,

*) Sääsed, parmud ja muud werejanulised
elukad.

kes töörahwa kõhnast kehast
wiimse were imewad.

A u g u s t.

Ilm on sompus. Ere talus
pole püsi päewal, ööl:
koodid kolisewad taktis
Eesti=Eesti rehetööl.

S e p t e m b e r.

Sügise ööl palju poegi:
mõni nendest endale
wõtab mälestuseks kaasa
külamehe hobuse.

O k t o b e r.

Sajab. Linnaalewites
mõnda imet näha saad:
elanikud paatidega
uulitsatel sõidawad.

N o w e m b e r.

Linnaijad rõemustawad:
külmataat wiib jällegi

raske poriküsimuse
õnnelikult lõpule.

Detsember.

Toomas tuiskab. Jõuluwana
ilmub, kaasas õllewaat:
külamehed keswamärga
„waewa peale“ rüüpawad.

Kuldterad.

Ära püia tegudega
käia teiste ees,
kelgi ainult sõnadega —
oled võidumees!

Õiguseft ei peeta lugu
jelle ilma a'al:
teiste kulul täita pugu —
nüüdne ideal!

Pööra tuule järel nina,
uju peri wett,
siis wõid ilmas maitsta fina
õnne, nagu mett!

* * *

Tabad, et sull' antaks,
rahu elada,
ära, taewa pärast,
misgi mõtle ja,
wai, kui mõtled, ära
mõtteid awalda!

* * *

On külmale maale sul reijida lust,
jiis puuduta korraks — maaküsimust.

* * *

Kui walid kindla seisukoha,
jiis on sul täbar wõidelda,
seft wastaliste nooled wõiwad
sind üliõlpsalt tabada.

Kui aga kargled sinna, tänna
ja ahwiosawusega,
jiis lastud nool ei trehwa märki,
ja pääjed terve nahaga . . .

* * *

Kes roomab ülekohtu ees,
on aus ja lugupeetud mees;

kes aga õiguft aateks feab,
aus feltskond felle ära neab.

* * *

Eluwõitlus fellele on nali,
kes ei wõitlusabinõufid wali.

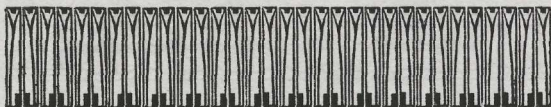

Talwe laul.

Nüüd walju talwe walitsus
on maale asunud,
ja kewadene kenadus
siit pakku pugunud.
Kus iial seisatab mu film,
on elu hääbumas;
nii kurba waadet pakub ilm,
et lootus raugemas.

Nii metsiktoores sõimu hää
käib kõrwu duuma poolt:
hulk muste kaarnaid kraakjub seal
ja püiab kanda hoolt,
et wabadusekoiduke
meil jäedwalt looja läeks,
et manifestist lõhnagi
ei enam järel jäeks.

Jõulurõem.

Jälle kuulutawad kellad
patuse maailmale,
et on tulnud jõulupühad,
rõemupühad — kõigile.

Istun üürikambrikeses,
kitfas, niiskes, pimesas,
waatan läbi akna wälja,
jõulurõem seal hiilgamas.

Rüll ei ole minul panna
jõulukuuske põlema,
ega wõi ma uhkustada,
rikkalt kaetud lauaga.

Siisgi kallist jõulurõemust
pole ilma minagi:

mul on — nagu kobe näete —
lõbu üleliigagi.

Mul on lõbu läbi akna
näha uhket jõulupuud,
mis sealt naabri herrasmajaft
kõtistab nii filmi, suud.

Naerwad näud ja sõõnud palged
paistwad pidulauasta,
maitswad road ja peened napfid —
eks see waadet rõemusta!

Siis weel möödasõitwaid sakju
wõin ma wabalt waadelda,
kesse tõtwad — haaremisse
jõulurõemu maitfema . . .

Ma wõin näha, kuda hulgad
toreduses upuwad,
kuis nad ahnelt tühjendawad
lõbustuste-karikat.

Mul on luba näha kuda
kuld ja hõbe woolawad,
ehk mul enesjel küll pole
taskus ainuft kopikat.

Jah, ma tohin filmitšeda
kõike šeda külluses,
mis mu oma elušt šeišab
otšatumas kauguses.

Eks šee ole arm ja heldus
mulle patušele šiin,
kelle alaline oša
šelge kannatus ja piin?!

Ja šee õnnis lõbutunne
täidab hinge otšani,
olgušgi, et kõht mul nutab
nälja pärašt waljušt . . .

Jõulupildid.

I.

Ta hoolas ametnik — kes tahaks —
küll unustada jarnaft meeft —
ja terve tubat „saiarahaks“
tall' anti agaruse eest.

Nüüd kaunil jõulukuuse walgel
ta seisab keset omakseid,
ja rõemust jädendawail palgil
nad laulwad jõuluhümnuseid.

Nad kiitwad Jeesust, kesse armust
tuln'd ärapäästjaks ilmale,
ja äwitanud elukarmust
ja toonud õnne kõigile...

*

*

*

Muist, kurb ja pime on see urgas,
kus istub murtult tööline.

Tal naine, lapsed nutwad nurgas :
neil pole süia midagi.

Mees ilma tööta kaua aegu,
nälg ammu majas peremees ;
ja kallid pühad käes on praegu —
mis ütleb waestel süda sees ? !

Kas nendele ka, nii kui muile,
piaks päästja sündind olema,
kes koormatuile, waewatuile
niipalju töutas pakkuda ? . .

II.

Übke losfihoone aknad
walgustatud üleni.
Seespool pühitsewad rüütliid
jõuluõhtut suuresti.

Wahutaw schampanjer woolab
klaasidesse wabeta.
Nooredherrad, peened preilid
wiitwad aega tantfuga.

Wanad herrad iſtwad lauas,
tühjendawad klaajiji.
Pidulikus waimustufes
kõneldakſe, naerdakſe.

Losſiberra uhkuſega
räägib wägitegudeſt,
mis ta nime kuulſaks tõſtnud
möödaläinud aegadeſt.

„Ümberkaudſe orjarahwa
kange kaela murdſin ma;
aufaſti ma makſin kätte
nendele kõik kuhjaga.“

.

Rõnelejal' jagatakſe
Riituſt ofaks robkeſti,
wahwa mehe terwitufeks
klaajid kokku löödakſe.

Pidumüra loſſifaalis
wältab ſuure walgeni.
joodakſe ja möllatakſe
kuni jõuetuſeni . . .

* * *

Losji ümbruses sel ajal
leina, nuttu otjata:
Lesed naised, waesed lapsed
ahastawad waluga.

Külm ja nälg neil jõuluwõeraks,
tühjus hinge seltsimees;
troostita ja lootuseta
terwe tulewik neil ees . . .

III.

„Au Jumalale kõrges ülewele
ja maa peal rabu, heameel rahwastel!“
Nii kõlas wõimsalt kirikherra suust,
aukartusega täites kogudust.

Siis järgnes pikem kõne sellele,
kuis Lunastaja sündind ilmale
nii suures wiletsuses, waesuses:
kesk loomalauta, sõimes, põhu sees.

„Seepärast, armsad, pange tähele,
see olgu teise märgiks kõigile:
ei waesust tohi kesgi põlata,
waid õnnis see, kel osaks antud ta!

Kes kannatawad puudust, nälgagi,
need jäegu selle juurde rahule
ja ärgu igatsegu paremat,
sest see on jõledus ja raske patt.

Meil' Lunastaja ise näitas siin,
et inimese osa risti ja piin.
Kes kannatuses ustaw surmani,
see pärib elukrooni wiimati!"

Pead norus ohkasiwad kuulajad,
ka mitmel nähti filmas pisarad:
wiist wõis see süü neil hinge rõhuda,
et nurisenuid olid eluga.

* * *

Oh, kahjuks polnud näha wõimalust
neil kõneleja maja sisemust:
fiit oleks saand nad kindla tõenduse,
et „parem elu“ patt ei olegi.

Siin oli toredust ja küllust koos,
kui nõialosjiss ennemuistjess loos;
laud oli kaetud maiusroogadest
ja ootas kärjlitumalt peremeest...

IV.

„Nad kibutawad täis hullustust,
kas jõe wai hobuste jalgu;
nad sõidawad mööda täis toredust,
ei waade ju poole walgu!“

Nii sõnades silmitses saunamees
teel sõitjaid, kes mööda taht tõtwad,
ja kurwad mõtted peaju sees
tal tahtmatalt ajel wõtwad.

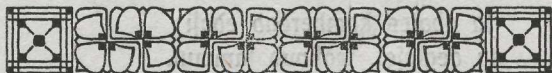
„Nüüd sõitwad nad kiriku palwele,
sest kallis püha ju täna;
kuid kesgi ei hüia: „Hei, wanake!
Ehk oled waht wäsinud sina?“

Eks istu korraks ka saanile —
tee jala on käia wiija.
Me Kristuse wennad ju oleme
ja lapsed, kel ühine isa!“

Ei midagi sarnast sul lausu „wend“,
see oleks ju alandaw talle:
ta piab nii uhkeks ja suureks end,
ja kaalud liig madalale . . .“

**Ja ohates komberdab edaji
ta aeglafel, wäfinud sammul.
Teed kiriku juurde weel robkesti,
ja wanus teeb raugemist rammul'.**

Mau sugu.

Me kihwtifema mau sugu,
kes kurjust ilma külwawad,
kes waritfewad ühtelugu,
et salwata nad saaksiwad.

Ja mõjuw on me kihwtihammas:
kes sattub meie küüntesje,
sel warsti juba wõllasammas
saab otjustama saatufe.

Kes wabadufe poole sõudnud,
neil muretfeme wangistust;
kes walgust elus taga nõudnud,
need saawad osaks pimedust.

Kes tõe lippu kõrgel kandfid,
need wale wõimul wõidame;

kes õigusele kaitset andsid,
need saadame süüpingile.

Mis iial head ja ausat ilmas,
kõik müüme ära raha eest.
Kuld — ainuke eesmärk meil filmas,
see surmanud meis inimest.

Ja piirita on meie woli
ja äwitaw me tegewus:
see neelab nagu kulutuli
kõik õied rahwa elupuus.

Alkohol.

Rõrgel kaljusel rünkal
seisab hirmutus,
seisab ja näul tal mängib
põrgulik hirwitus.

Tõbe ja taudide kihwti
külwab laiali ta,
õiskab nähes, kuis langeb
ohwrifid hulgana.

Sügawal mudases orus
oigawad miljonid,
oigawad, kehas tundes
surmawikatit.

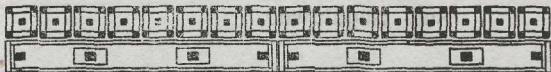
Walu käes wingerdades
saatust needwad nad,

meeltheites mägede poole
käja ringutavad.

Rüll nad on püüdnud tonti
järje pealt tõugata,
kuid kõik katsed on jäenu
tagajärjeta.

Kindlalt kaljusel rünkal
seisab hirmutus,
ja ta käe all töötab
surm ja äwitus . . .

Kandimehe kewadelaul.

Oh kewade, nii karm ja walju,
mis head sa mulle kaasa töid?
Wast ainult kannatusi palju
weel senistele lijaks löid!

Rõik, mis mul üle jäenud talwest,
on: tühi kõht ja wõlad ees.
Tuul tõmbab läbi wiljasalwest,
kus terakestgi pole sees.

Ei seemetgi saa põllul' panda,
peatoidusest ä' räägigi;
ja kesse tabab laenu anda
küll naljalt kandimehele?

Ra järgnew aast' ei parem näita,
jest rukis põdur, kõhnake:

kuiw sõmerliiw ei suuda täita
ta peale pandud lootusi.

Siinjuures veel kui tondikuju
mul mõisaorjus seisab ees,
kus „armuliste“ wõim ja tuju
mu täieline peremees.

Mu pere waatab wastu näljal',
mu naine haige, abita;
ma ise orjan mõisawäljal,
et „koharenti“ tasuda.

See on kõik, mida mulle andsid,
oh südamega kewade;
kus teistel' lõbu sülle kandsid,
tõid ainult piina orjale!

Sügisehommikul.

Ball ja tufane unine taewawõlw,
kahwatu, nukker ja nutune nurmenõlw:
hilise lille palgel närtsinud naeratus,
nagu täideminemata unistus.

Kurwalt seisab, wäsinud, rammetu,
teekaldal wana elatanud tammepuu,
seisab tõsine, waikiw ja mõtetes,
nagu rauk elumõistatust uurides.

Nagu koduta rändaja salaigatus,
kuulduwad üksikud hääled eemal lepikus,
eksiwad ümber waikselt nuttes ja kaebades
ja kauwad jälle ääreta tühjuses.

Sügiseõõl.

Tumedalt waleneb kuu
läbi otfatuse warju,
kahwatu, ämar wõrk
mähib mägede harju,
wäsinud hiiglaste
tukkuwaid päid . . .
 Hall öö! . .
 unine öö!

Nagu paenaja rõhk,
tiinustab uimane waikus tukkuwat pinda . . .
Seal wabiseb õhk
ja sabiseb tuul,
kui oigaw ohke, mis pehmen dab piinatu rinda,
sabiseb ja —
 waikib.

Külm ähmane loor
tibeneb hilju ja mähib
koltunud aasu ja nutuseid nurmi
ja wäsimuses tukkuwaid
hiiglaste päid . . .

Kurb öö! . .
unine öö!

Ei soovi ma päikest . . .

Ei soovi ma päikest, mis õrnasti
mind paitaks ja hellitaks;
see ainult lõdwendaks jõudusid
ja unele suigutaks.

Ma soowin äikest, mis wägew on,
et furnuidgi ärataks :
see peletaks unise laiskuse
ja töödele wirgutaks !

Ma armastan merd . . .

Ma armastan metsikult mäshawat merd
ja tormide möirgawat kisa . . .
See nähtus kui karastaks, ergutaks werd,
tooks jõule uut wärskust, uut lisa.

Ma waatlen, kuis tormawad laeneteriad
kui hiiglased edasi wihas,
kuis uhkelt ja wõimsalt nad tõstawad pead
nii tulises wõitluseihas.

Kui palju energiat warjawad
nad endis sel sõjakal sõidul!
Kõik tõkked teel maha nad murravad
ja tõttawad edasi wõidul.

Ja maru — see laulab wahwaste
neil' kaasa wägewat hümnust,

kui tabaks ta kuulut'a ilmale
üht suurepäralist sündmust.

Ma vaatlen . . . ja soontes tukjatab
täis tormilist kärjituft weri,
ja põues end midagi liigutab,
mis wõimas kui kobijew meri.

Kõhklejale.

Sa unistad valguse ilust,
kuid ise hirmuga
sa pigistad silmad kinni,
ei julge neid awada.

Kuid tea, kõhkleja wennas:
ei nõnda sibile saa,
sest kinnisilmadel walgust
on näha wõimata.

Kes tabab päikesepaiste
täit mõju maitseada,
sel olgu ka sedawõrt julgust,
et filmi awada.

Miks? . .

Miks püütakse mind kütkeotsas
juftnagu looma juhtida?
Miks on mul hoidjad ees ja taga,
kui oleks titakene ma?

Miks siutakse mul silmad kinni,
mis walguft näha ihkawad?
Miks walwataks' mind igal sammul,
kui mõnda kurjategijat?

Mistarwis püütaks' taewast, põrgut
mull' rohkem tundma õpet'a,
kui oma ümbritsewat elu,
kus tegew liige olen ma?

Ma pole loom, kel karjast waja,
wai laps, kel hoidja tarwilik;

ma olen täieialine
ja waba riigikodanik!

Ma naeran teid, mu wirgad hoidjad,
kõik teie waew on tübine:
ma sammun oma iserada —
mu juhtijad, kas kuulete?

Hommik läheneb . . .

Läbi ääreta ududelina,
läbi põlise mõetmata öö
tungib wõidukalt elustaw šina —
walge päewa energialik töö!
Hommik läheneb . . . wabastaw hommik,
eluwalguše kuninglik loit!

Hirmul kahwatab ududewari,
wihase wõimetuse põgeneb öö.
Juba waleneb mägedehari,
pilwi palistab kullane wöö!
Hommik läheneb . . . wabastaw hommik,
mõrsjapunale tal õhetab põik!

All orus weel takistab wõitu
musta wastase meeltheitlik püüd,

kuid ka sealgi ju armastatak' koitu,
sealgi rebeneb kütkestaw rüüd.

Hommik läheneb . . . wabastab hommik,
wärske, sigitaw kewadeõhk!

Juba wägewal wärinal ärkab
aastafadasiid suikunud pind;
fäde uinunud hingedes tärkab,
lootwalt tukfatab wäfinud rind.

Hommik läheneb . . . wabastaw hommik,
haudadel elu awaneb uus!

Sõnajalad.

	Lk.
Minu püüded	5
Eluwarjud	6
Ike	16
Waga mees	20
Põrgu saatus	24
Lugu „mäsi ajast“	29
Rikas mees ja waene Laatsarus	37
Orja laul	39
Minu lapsepõli	41
Talumehe häda	44
Mäis	46
Rumal soow	48
Õnnelik „õnnetu“	51
Eesti keele tähtsus	52
Meie aja wariserid	53
„Tõe“ kuulufajatele	55
„Mustade“ laul	57
Appi!	61
Õela kiulatus	63
Õndlad on	65
Kirjatuum	67
Uunenägu	69
Näpunäide	71
Märgulõna surmale	72
Sata morgana	74

	Lk
Kas naera lõhki	77
Kilpla kangelased	80
Kodanlase hümnus	83
Nad räägivad rahust	85
Nende soow	86
Meie aja kõlblus ehk kahelugune mõet	87
Nemad õngi	88
Ilmadekuulutaja	90
Kuldterad	94
Talwelaul	97
Jõulurõem	98
Jõulupildid	101
Mau fugu	108
Alkohol	110
Kandimehe kewadelaul	112
Sügisestõel	114
Sügiselõel	115
Ei soowi ma päikest	117
Ma armastan merd	118
Kõhklejale	120
Miks	121
Hommik läheneb	123

Autor wabandagu, et — skorpionide päraif — felle kogu jauks määratud lauludest muifit wälja piab jääma ja et mõned „ajakohaste“ muudatustega ilmuwad, olgugi, et nad juba ennemalt trükis „lubatud“ oliwad.

Kirjastaja.

Lugege

palju, aga lugege ainult häid raamatuid ja soovitage neid teistele. Kirjanduslise põhu eest hoidke endid ja hoiatage teisi. Järgmised raamatud, mis ühesgi paremas raamatukaupluses ei puudu, ei tohi ühesgi raamatukogus ega lugemisingis puududa:

Mõtted. I. raamat. Piltidega. Hind 1 rbl.

Edasi I. Kõigist eestikeelsetest raamatutest kõige rohkem taga kiusatud. H. 30 kop. **Edasi II.** Esimise wääriline. H. 20 kop.

Tagasi. Ilmus ajanõudel Edasi III. asemel. H. 20 kop.

W. Lwow-Rogatsewski: Trükisõna ja tsensuriamet. Sisu: Trükisõna Läänemaadel ja Wenemaal. Paawstid, kuningad ja kapital ning trükisõna. Kõrbemetsalised. Sõnapüüad. Wabasõna — jm. H. 40 kop.

M. Martna: Soome. M. Sillanpää, Y. Sirola, E. Gyllingi ja J. Hörhammeri kaasabil. Hulga piltidega. H. 1.50 kop.

Lendkirjad. Sisu: A. Annenskaja „Wabarikk“, „Tsebrikowa kiri Aleksander III-le“, K. Zetkini „Naisterahwas ja tema majandusline seisukord“, „Bebeli riigipäewakõne“, Kautsky „Naisterahwa walimiseõigus“, H. Pöögelmanni „Kool ja kirik“ ja A. Jablonowski „Teejuht“. H. 34 kop. (Need kirjatööd on ka eraldi müügil.)

A. Menger: Anarhismus. H. 10 kop.

L. Gumplowicz: Abielu ja wabaarmastus. Armastus nüüd ja tulewikus. Abielu sotsialiseerimisest. H. 15 kop.

P. Lafargue: Ajalooline idealismus ja materialismus. (Arrestist wabastatud.) H. 10 kop.

S. Shiwago: Lehekülg Schweitsi wabastuse-ajaloost. H. 20 k

T. Korpimaa: Ostuühisused je sotsialismus. H. 20 kop.

Peergudest elektrini. Hulga piltidega. H. 16 kop.

- Kohwi aseainete ja söögisinepi walmistamine** (wabritsemine kõige vähemal ja kõige suuremal mōedul).
Joonistustega. H. 1 rbl.
- Leiwad ja saiad.** Joonistustega. H. 1 rbl.
- A. Heraklides:** Eesti usk. Piltidega. H. 25 kop.
- R. G. Ingersoll:** Wastukohad piiblis. H. 20 kop.
- Ernst Renani „Jeesuse elu“.** H. 15 kop.
- W. Menshinski:** Jeesus. Barrabase raamatust. H. 10 kop.
- Fr. Delitzsch:** Kelle poeg oli Kristus? Pealeselle weel H. Pöögelmanni ja t. kirjatööd. H. 20 kop.
- M. Wood-Allen:** Ütle mulle õigust, armas ema. H. 20 k.
- Herrad seltsimehed** riigimoonakateks. Wärwiliste karrikaturadega. H. 19 kop.
- M. Twain:** Aadama ja Eewa päewaraamatud. Lisaga ja piltidega. H. 30 kop.
- A. Tõnurist:** Kriipsud. H. 75 kop. Kui loodeti... H. 7 k.
- H. Pöögelmann:** Jämedad jooned. (Tartu mustad ja Tallinna hallid oigasiwad, kui see raamat ilmus.) H. 22 k.
- W. Buck:** Juku elulugu. H. 10 kop.
- J. Puhastorg:** Meie elu. H. 80 kop. Ka parem seisus. H. 8 kop. (Wiimne jutt on ka „Meie elu“ sees.)
- Alwine E.:** Jõuluõhtul. H. 3 kop.
- Jõulusoow.** M. Martna tõlgitud. H. 3 kop.
- Arwid Järnefelt:** Maaema lapsed. H. 30 kop.
- L. Andrejew:** Jutt seitsmest ülespoodust. H. 55 kop.
- B. Zola:** Süekaewajad. 15 annet à 12 kop. Kokku köidetult 2 rbl.

